

**Kvalitets- och
Verksamhetsberättelse
Elevhälsans
medicinska insats
2017 – 2018**

Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen

Innehållsförteckning

1. Uppdrag	3
2. Organisation	3
3. Personal	3
4. Verksamhetens innehåll	3
4.1 Hälsobesök	3
4.2 Vaccinationer	4
4.3 Hälsofrämjande undervisning	4
4.4 Elevhälsoteam	5
4.5 Öppen mottagning	5
4.6 Systematiskt kvalitetsarbete	5
4.7 Övrigt	6
5. Aktuellt under året	6
6. Verksamhetsplan	8

1. Uppdrag

Enligt skollagen ska elevhälsa anordnas för elever i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, sameskola, specialskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insats. För elevhälsans medicinska insats ska det finnas skolsköterska och skolläkare. Rapporten avser Elevhälsans medicinska insats.

Elevhälsans gemensamma uppdrag är stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Uppdraget innebär att bidra till miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Elevhälsan ska främst verka hälsofrämjande och förebyggande. Medicinska delen av elevhälsan ska därtill erbjuda ett hälsobesök under gymnasietiden, vaccination enligt generella vaccinationsprogrammet samt enklare sjukvårdsinsatser.

2. Organisation

Kommunfullmäktige i Malmö stad är vårdgivare för all hälso- och sjukvård inom organisationen. Vårdgivaransvaret för den medicinska och psykologiska elevhälsan inom gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen är överlåtet till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Nämnden utser en verksamhetschef som representant för vårdgivaren samt beslutar vilka befogenheter, rättigheter och skyldigheter verksamhetschefen har utöver det författningsreglerade ansvaret.

3. Personal

Elevhälsans medicinska insats omfattar skolsköterskor och skolläkare. Skolsköterskorna är anställda lokalt på skolan med rektor som chef. Elevantalet per skolsköterska omräknat per heltid varierar mellan 120-700. Variationen beror på att vissa elevgrupper har mer omfattande behov men också olika prioritering av rektor. Skolläkarna är anställda på Centrala elevhälsan men arbetar lokalt på samtliga skolor. Skolsköterskan är specialistutbildad som distrikts-, barn- eller skolsköterska. Skolläkaren är specialistläkare inom allmänmedicin eller barn- och ungdomsmedicin med möjlighet till specialistutbildning för skolläkare inom medicinsk elevhälsa

Verksamhetschefen, har det medicinska ledningsansvaret vilket innebär ansvaret för att verksamheten tillgodoser hög patientsäkerhet och god kvalitet av vården samt främjar kostnadseffektivitet. Verksamhetschefen är också ansvarig för att säkerställa, utveckla och utvärdera elevhälsans medicinska insats. Delar av det uppdraget har överlåtit till nyanställd samordnande skolsköterska, som bl a ska tillse att skolsköterskorna och skolläkare får den utbildning och fortbildning som krävs. Vidare medverkar samordnande skolsköterska vid nyanställningar samt ger råd och stöd för dem som arbetar inom verksamheten.

4. Verksamhetens innehåll

Verksamheten styrs av olika lagar och förordningar. Arbetet kan utifrån styrdokumenterna indelas enligt följande:

4.1 Hälsobesök

”Varje elev i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan ska erbjudas minst tre hälsobesök som innefattar allmänna hälsokontroller. Varje elev i sameskolan ska erbjudas minst två hälsobesök som innefattar allmänna hälsokontroller. Hälsobesöken ska vara jämnt fördelade

under skoltiden. Eleven ska dessutom mellan hälsobesöken erbjudas undersökning av syn och hörsel och andra begränsade hälsokontroller. Varje elev i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska erbjudas minst ett hälsobesök som innefattar en allmän hälsokontroll.” Skollagen

- Hälsobesök erbjuds i år 1 på gymnasiet. Vid hälsobesöket genomförs hälsosamtal och undersökningar av tillväxt samt eventuell kompletterande undersökning utifrån föregående hälsobesök.
- Vid hälsobesök används enkäter med hälso- och livsstilsfrågor. Statistik från hälsoenkäterna kan användas som underlag för diskussion om hälsoläget på skolan samt planering av hälsofrämjande och förebyggande insatser.
- Hälsosamtal har en stödjande och hälsofrämjande inriktning med utgångspunkt från den enskilda individen. Ett syfte med hälsosamtalet är att få eleven att se samband mellan eventuella hälsoproblem, den egna livssituationen och hur det påverkar skolarbetet.
- Utöver de undersökningar som erbjuds alla elever genomförs riktade hälsoundersökningar på specifika program.
- Läkareundersökning sker utifrån utfall av hälsoundersökningar, förfrågan från elev eller på initiativ från elevhälsoteam. Skolläkaren gör medicinska bedömningar, basutredningar som påverkar elevens möjlighet att klara utbildningens mål samt säkerställer att elever med behov av vidare medicinsk utredning och/eller behandling får kontakt med rätt vårdnivå. Skolläkaren gör medicinska bedömningar inför mottagande till gymnasiesärskolan och genomför vissa riktade hälsoundersökningar. Därtill bistår skolläkaren skolsköterskan med medicinsk kompetens och handledning samt samverkar med externa vårdgivare.

4.2 Vaccinationer

”Landsting samt kommuner och andra huvudmän inom skolväsendet med ansvar för elevhälsa enligt 2 kap. 25 § skollagen (2010:800), undantaget huvudmännen för elevhälsan i förskoleklass, ska erbjuda alla vårdnadshavare vaccination av barn i enlighet med följande program.” SOSFS 2006:22

- Medicinska elevhälsan har ansvar för att alla elever erbjuds vaccinationer enligt nationella vaccinationsprogrammet. Utifrån genomgång av elevens journal erbjuds kompletterande vaccinationer. Skolläkaren ansvarar för ordination av kompletteringar av vaccinationer utanför basprogrammet. Många nyanlända är ofta i behov av omfattande kompletteringar.
- Ansvaret för vaccinationer för elever över 18 år åligger landstinget.

4.3 Hälsufrämjande undervisning

”Elevhälsan ska också arbeta med mer generellt inriktade uppgifter som rör elevernas arbetsmiljö, till exempel skolans värdegrund, arbetet mot kränkande behandling, undervisningen om tobak, alkohol och andra droger, jämställdhet samt sex- och samlevnadsundervisning.” Skolverket

Elevhälsans medicinska insats kan arbeta med hälsoundervisning på individ-, grupp- och organisationsnivå. Att främja hälsa är en gemensam uppgift för all skolpersonal. Skolsköterska och skolläkare ska bidra med medicinsk kompetens och omvårdnadskompetens.

- Individuell hälsouppllysning är en del av hälsobesöket men sker även vid annan elevkontakt.
- Hälsoundervisning i grupp sker framför allt inom områdena kost, fysisk aktivitet, tobak, alkohol, och sex/samlevnad. Skolsköterskorna har olika möjligheten till arbete med hälsoundervisning i grupp utifrån arbetsbelastning.
- På organisationsnivå kan elevhälsans medicinska insats arbeta för en mer hälsosam miljö på skolan genom att tex delta i skolans arbete med frånvaro.

4.4 Elevhälsoteam

"I elevhälsan behöver professionerna inom de medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatserna samverka i hög grad. Ett exempel på samverkan är tvärprofessionella elevhälsoteam". Vägledning för elevhälsan

På skolan finns elevhälsoteam där de olika professionerna inom elevhälsan träffas regelbundet för att diskutera enskilda ärenden och övergripande utvecklingsfrågor. Elevhälsoteamet utgör en samlad och bred kompetens som kan ge olika bilder av verksamheten och elevens situation. Samverkan inom teamet och med övrig personal är viktig för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Elevhälsans uppdrag att arbeta hälsofrämjande och förebyggande innebär att bidra till skapandet av miljöer som främjar hälsa och undanröjer orsaker till ohälsa. Hälsofrämjande insatser riktar sig till alla elever. Elevhälsans uppdrag att arbeta förebyggande kan innebära att tidigt upptäcka tecken på ohälsa eller hinder för inläring och snabbt vidta åtgärder. Det förebyggande arbetet riktar sig till enskilda elever eller grupper där det finns specifika svårigheter.

4.5 Öppen mottagning

"Elever får vid behov anlita elevhälsan för enkla sjukvårdsinsatser." Skollagen

Till den öppna mottagningen kan elever söka utan tidsbeställning för enklare sjukvårdsinsatser, bedömning, behandling samt rådgivning och stöd i psykosociala frågor. Skolsköterskan gör dagligen många medicinska bedömningar samt ger hjälp till egenvård. Mottagningsverksamheten för Elevhälsans medicinska insats är en del i det generellt förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Det är viktigt att hålla isär den uppgiften från det ansvar primärvården har.

4.6 Systematiskt kvalitetsarbete

Inom hälso- och sjukvård ska kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Vägledning för elevhälsan

Skolsköterskor och skolläkare är delaktiga i systematiskt kvalitetsarbete dels på skolan och dels inom professionen. Samordnande skolsköterska arrangerar konferenser för den medicinska elevhälsan månadsvis för information, systematiskt kvalitet- och utvecklingsarbete, samarbete samt fortbildning utifrån verksamhetens samt skolsköterskegruppens gemensamma behov.

4.7 Övrigt

I skolsköterskans och skolläkarens arbete ingår omfattande lagstadgad dokumentation. Utöver det tillkommer administrativt arbete i form av journalhantering och rekrytering av journalhandlingar.

5. Aktuellt under läsåret

Under höstterminen har verksamhetschefen för den medicinska elevhälsan tillika varit tillförordnad enhetschef för den Centrala elevhälsa. Under vårterminen efter rekrytering blev det en fast tjänst och en samordnande skolsköterska anställdes. Den samordnande skolsköterska inledde med verksamhetsbesök hos samtliga skolsköterskor för att lära känna individerna samt organisationen och utifrån det identifiera utvecklingsområde.

Utifrån pensionsavgång har en ny skolläkare anställts som påbörjar sin tjänst höstterminen 2018. Tidigare har skolläkarna framförallt arbetat på individnivå men rekryteringsprocessen lades stor vikt på skolläkarens hälsofrämjande och förebyggande arbete. Utifrån intentionerna i skollagen om samverkan mellan professionerna inom elevhälsan och med målsättning att skolläkarna ska delta i elevhälsoteamen regelbundet utökades skolläkarbemanningen under läsåret. Under läsåret har en av skolläkarna påbörjat sin specialistutbildning för skolläkare inom medicinsk elevhälsa. Utbildningen är 2,5 år med regelbunden handledning, kollegialt lärande i form av medsittningar samt riktade kurser.

Då skolsköterskorna har rektor som chef men samtidigt har en verksamhetschef med ansvar för patientsäkerhet och kvalitetssäkring krävs fortlöpande samverkan mellan rektor och verksamhetschef. Den medicinska elevhälsans verksamhetschefen träffar regelbundet rektorerna. Därtill deltar samordnande skolsköterska och verksamhetschef i rekryteringen av nya skolsköterskor. Lokalt och nationellt ses stora svårigheter att rekrytera skolsköterskor. Under läsåret har elevhälsan varit tvungna att använda sig av bemanningsföretag för att säkerställa patientsäkerheten och skolsköterskornas arbetsmiljö.

Skolsköterskans viktigaste verktyg för att hälsofrämjande stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål är hälsobesöket som ska erbjudas alla elever i åk 1. Hälsobesöket innefattar en hälsoundersökning och ett hälsosamtal. Hälsosamtalet utgår från en hälsoenkät. Under läsåret byttes till en enkät ökat fokus på samband mellan på hälsa och lärande. För en tydligare, mer enhetlig och enklare dokumentation kommer VIPS för medicinsk elevhälsa, en modell för dokumentation av skolsköterskors omvårdnad att införas framöver.

Gällande journalsystemet, PMO, har Centrala elevhälsan under våren övertagit supportansvar från grundskolan. För att underlätta journalutlämnande, journalhantering samt öka patientsäkerheten har beslut fattats att skannade dokument strimlas samt journalförvaring på skolan när elev slutat förkortats. Att nyanlända utan permanent uppehållstillstånd saknar personnummer har tidigare inneburit att det inte går att dokumentera digitalt vilket innebär merarbete för skolsköterskorna och skolläkarna samt risker att journalhandlingar försvinner. Under våren utarbetades rutiner för att manuellt lägga in elever utan fyra sista siffror i PMO samt ett bevakningssystem för att hantera och säkerställa eventuella dubbla journaler då eleverna får fullständigt personnummer

Under läsåret har skolsköterskorna deltagit i nätverksträffar med den medicinska ledningen ungefär en gång i månaden. Träffarna består av föreläsningar, diskussioner kring dokumentation och avvikelser för att öka patientsäkerhet. Föreläsningarna har bland annat

handlat om arkivering, juridik och dokumentation enligt VIPS. Syftet med nätverksträffarna är att jobba med utveckling- och kvalitetssäkring och utbildning för en ökad likvärdighet. Tvärprofessionella träffar äger även rum, en gång i veckan, mellan samordnande skolsköterska och skolläkare för att bedöma inkomna avvikelser, arbeta för likvärdighet och jämlikhet mellan den medicinska elevhälsan på de olika skolorna samt för att fortlöpande utveckling av enheten.

Läkemedel enligt generella direktiv som får ordinerats av skolsköterska har reviderats för att anpassas till verksamhetens uppdrag. Utifrån ny lagstiftning gällande ordination av vaccin enligt generella vaccinationsprogrammet har skolsköterskorna under handledning påbörjat att själva ordinera vaccin. Rutiner avseende ansvarsfördelningen vid vaccination ordinationerna har uppdaterats. Direktiven för beställningar av läkemedel har uppdaterats och arbetet mot att digitalt beställa varorna har påbörjats. Varje skolsköterska kommer sköta beställningarna utifrån en förskrivna lista byggd på de generella direktiven som skolläkarna i Centrala Elevhälsan beslutar.

Inom den medicinska elevhälsan används många blanketter bland annat för samtycke till journalöverföring men även gällande information om och samtycke till vaccination. En grupp bestående av skolsköterskor, skolläkare och verksamhetschef granskade och reviderade befintliga blanketter utifrån användarvänlighet för både personal och elever.

Inom hälso- och sjukvård skrivs avvikelserapporter när det inträffat händelser som orsakat eller skulle kunna orsaka patientskada. Med ett tydligt förhållningssätt där syndabockstänkande undviks och med åtgärder på grupp- och organisationsnivå blir avvikelserna en viktig del i det systematiska kvalitets- och utvecklingsarbetet. Den medicinska elevhälsan inom gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen har haft få avvikelserapporter och kommer framöver att verka för fler rapporter för ökad patientsäkerhet.

Hösten 2017 inträffade en akutsituation på av skolorna som ledde till att allvarliga och omfattande bister uppdagades inom medicinska elevhälsan på berörd skola. Bristerna omfattade läkemedelshantering, riskavfall, journalhantering och uteblivna hälsobesök samt vaccinationer som totalt berörde cirka 400 elever. Skolsköterskan upprättade flera avvikelser gällande händelserna. Verksamhetschefen bedömde utifrån allvarlighetsgrad och risk för upprepning att en Lex Maria anmälan skulle göras. Efter intern utredning och anmälan till IVO, Inspektion för vård och omsorg, blev det inspektion av IVO. Utifrån verksamhetens egen utredning och påpekanden från IVO påbörjades ett omfattande kvalitetssäkringsarbete som innefattade samtliga skolsköterskor, skolläkare, samordnande skolsköterska samt verksamhetschef. Åtaganden från utredningen som är godkända av IVO ska färdigställas under våren 2019.

Under vårterminen påbörjades arbetet med genomgång och revidering av samtliga rutiner och PM. För att säkerställa och tydliggöra styrdokument samt länka till gällande lagstiftning kommer ett digitalt metodstöd arbetas fram under nästföljande läsår.

6. Verksamhetsplan 2018–2019

Inför hösten 2018 har Centrala elevhälsan tagit fram en introduktionsutbildning för samtliga nyanställda inom elevhälsan på förvaltningen. Fokus för introduktionen kommer att vara de olika professionernas uppdrag, sekretessområden samt hur den centrala elevhälsan kan vara

ett stöd för den lokala elevhälsan. Rutiner gällande enskild introduktion kommer att förstärkas för att säkra kompetens och likvärdighet.

Centrala elevhälsan har fått i uppdraget att skriva uppdragsbeskrivningar för elevhälsans professioner. Uppdragsbeskrivningarna syftar till att tydliggöra uppdraget inom professionen och i organisationen. De kommer också att kunna användas för att säkerställa rekryteringsprocessen. Elevhälsan står inför stora utmaningar gällande rekryteringar. Det är fortsatt brist på specialistutbildade sjuksköterskor både nationellt och lokalt. Inom förvaltningen väntar flera pensionsavgångar inom snar framtid. Diskussioner med HR och skollledning har påbörjats för att säkra bemanningen möjligen genom att anställa en bemanningssjuksköterska för tillfälliga arbetstoppar, sjukskrivningar samt mellan anställningar.

Systemförvaltare för PMO har fått i uppdrag att upphandla ett nytt dokumentationssystem för samtliga professioner inom elevhälsan. Det kommer att bli ökad kvalitetssäkring genom att all dokumentation inom skolan följer eleven genom både grund- och gymnasieskolan.

Under hösten kommer skolsköterskor och skolläkare gå över till elektronisk identifiering i journalsystemet, med tjänstelegitimation (SITHS), för att säkerställa direktiven gällande tvåfaktorsinloggning. Införande av elektronisk receptförskrivning planeras under våren för att stärka patientsäkerheten.

Inför våren 2019 kommer digitala hälsoenkäter införas. De ger möjlighet att få statistik på både individ-, grupp- och organisationsnivå, för att utveckla det hälsofrämjande och förebyggande arbetet på respektive skola utifrån deras behov och förutsättningar.

Centrala elevhälsan har uppdrag gällande elever med hög frånvaro. Uppdraget innefattar att ta fram mall för utredning, rutiner för dokumentation och uppföljning, när utredning ska ske samt förslag på hur det befintliga programmet för registrering av frånvaro kan utvecklas för mer användarvänlighet men också för statistikuttag ur ett huvudmammaperspektiv. Samtliga professioner inom elevhälsa kommer att vara delaktiga i uppdraget.

Utifrån ett politiskt beslut ska all elevhälsopersonal HBTQ-certifieras. Certifieringen kommer att ske med stöd av Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners och queeras rättigheter RFSL. Utbildningen kommer att genomföras under vårterminen 2019 med uppstartsmöte höstterminen 2018. Syftet med certifieringen är att bli en mer inkluderande verksamhet för förbättrad arbetsmiljö och bemötande.

Löpande under läsåret kommer Medicinska elevhälsans centrala enhet tillsammans med skolsköterskorna att fortsätta att formulera de rutiner som behöver tydliggöras eller saknas i dagsläget.

Malmö 2018-12-05

Agnetha Fredin
Verksamhetschef
Elevhälsans medicinska insats

Märta Palmer
Samordnande skolsköterska
Elevhälsans medicinska insats